

2. OBWINIONY (160) *part praet pass pf*

obwiniony (117), **obwinion** (43).

Pierwsze o jasne. ◇ *W formach złożonych* -on- (44), -ón- (1); -on- : -ón- *SarnStat* (42:1). ◇ *W formach niezłożonych* -ón (16), -on (8) *SarnStat* (16:8).

sg m N obwiniony (59), obwinión (40); ~ (*attrib*) obwiniony (13); ~ (*praed*) obwinión (40), obwiniony (8); -ony *CzechRozm, NiemObr. GrabPospR*; -ón : -ony *MetrKor* (2:1), *GroicPorz* (8:1). *SarnStat* (24:3). ◇ *G* obwinioného (5); -ého (4). -(e)go (1). ◇ *D* obwinionemu (5); -emu (1), -(e)mu (4). ◇ *A* obwinioného (8); -ého (6), -ego (1), -(e)go (1); -ého : -ego *SarnStat* (6:1). ◇ *I* obwinionym (4). ◇ *f N* obwinionã (10), obwiniona (2); ~ (*attrib*) -ã (10), -a (1); -ã : -a *GroicPorz* (8:1); ~ (*praed*) -a (1). ◇ *G* obwinioněj (4); -ěj (2), -(e)j (2). ◇ *D* obwinion(e)j (3). ◇ *I* obwinionã (1). ◇ *pl N m pers* obwinieni (14), (*praed*) obwiniony (1). ◇ *G* obwinionych (3). ◇ *A m pers* obwinion(e) (1).

Składnia dopełnienia sprawcy: obwiniony przez kogo (5), *od kogo, od czego* (5); *przez kogo* *LibLeg, LibMal, Phil, SarnStat*; *od kogo* *NiemObr, WujNT*; *przez kogo: od kogo* *GroicPorz* (1:3).

Sł stp s.v. obwinić, Cn notuje, Linde XVII w.

Któremu zarzucono popełnienie czynu nagannego, oskarżony; uznany sprawcą przestępstwa; reus *Modrz, JanStat, Cn; accusatus JanStat, Cn; conventus, (m)culpatus JanStat; delatus, nocens Cn* (160) : Item słodzyey Nyeyawny czterzy razi na ganyoni o słodzieiftwo y spraw yancz lfy. pyanthi raz obwynyoni bandacz y vlřz na sprawę nyema bicz puřczon. *MetrKor* 40/815; *LibLeg* 6/156v; *GroicPorz* r4v, hh4; SVlpicius w Egipcie miał dwa włafne lyny/ Ktore mu tám pobito/ mární bez przyczyny. Kleopátrã Krolowa wnet morderze one/ Pořlálã mu do Rzymu/ iãko obwinione. *RejZwierz* 27v; *NiemObr* 41; *GórnRozm* I; Máią teř być niekiedy wyřtępní wolní czynieni od karãnia/ gdy to iest nie s řzkodã Rzeczypořpolithey/ á zwłãłczã iefliby zá nienawifciã á chciwořciã pomřty byli przez kogo obwinieni *Phil S; SarnStat* 250, 408, 506, 648, 670 (9).

obwiniony dla czego (1): [řak] o rãnę řmiertelnã/ álbo dla iného łotrořtwã wielkiego obwiniony [...] wedle praw od řędzięgo przez nas deputowanęgo/ *criminaliter* ofkãrřony będzię řãdzón *SarnStat* 203.

obwinion z czego (1): Gdyř lepak przed Senaty Rzymřkimi z nieiakich pieniedzi [Scypio] obwinion był *Bielřyw* 116.

obwiniony o co (39): *MetrKor* 40/814, 816; Thomas Rořthuchni SSarnowa obwinyony przezř Pyotra Bobrka vrřãdnyka pana Malachowskiego o złodzieyřthwo y o ranã [któřã] themv tho Bobrkovi iefřh zadal *LibMal* 1543/73v; *LibLeg* 11/152v; *GroicPorz* i4v, m3, ř2, tv, v4v (10)); A nãziãutř [Ananijasz] chcãc pewnie wiedziẽc o ktorãby rzecz był od Zydw obwinion [gna ex causa accusaretur a Iudaeis]/ rozwiãzał go *WujNT* 22/30; Pierwřřj *cafus* iefř pořogã kiedy kto obwiniony o pořogę wedle prãwã řlufřnie nie będziẽ fie mógł oczyřcić. *SarnStat* 515, 203, 257, 267, 408 [2 r.], 504 (22). *Cf* »o głowę obwinion«, »obwinio, przed urřędem«.

obwiniony pro aliqua re (2): Gdyby Zyd *pro guerra* obwiniony, nie miãłto ma řãdzić, ále Król álbo Woiewodã *SarnStat* 245. *Cf obwinion pro aliqua re et de aliqua re.*

obwinion pro aliqua re et de aliqua re (1): pořtãnawiamy/ iř kãřdy z poddãnych nãřnych duchownych y řwiẽtkkich/ powinien będziẽ poddãnego řwęgo/ któryby *pro spolio et de percuffione stratae* był obwinión/ gdy go pořew *in bonis* zãřtãnie [...] przed vrřędem Grodzkim [...] řtãwić *SarnStat* 502.

obwiniony w czym (7): *Diar* 58; w tákowéy rzeczy [w biciu fałszywej monety] szláchćic obwiniony y ofkárżony będzie sie oczyścił ósmnaście świádków szláchćiców *SarnStat* 408, 119. Cf *obwiniony w czym czym*, »niesłusznie obwiniony«, »niesprawiedliwie obwiniony«, »u Sądu obwinion«.

obwiniony w czym czym (1): A iż się tu zmiánká wczyniła ofzukánia pierwfzych rodziców w ráiu: tedy mi się zda/ że się też tu zaráz y ich [powtárzenie [!]] pokázác może: nie wpráwiedliwiájąc ich w tym/ w czym się prze swoie przestęptwo łowem Bożym obwinieni *CzechEp* 206.

Ze zdaniem dopełnieniowym [iż (7), iżeby (1)] (8): Iákom ieft obwinion przez tego.N. iże bym przyiáciela iego álbo brátá.N. zabił/ álbo ránił/ tego wczynku nie ieftem winien. *GroicPorz* y4v; Ieśli łługá álbo Włódárz będzie obwinion, iż co wkrádnie: sześciá świádków niech sie spráwi. *SarnStat* 650, 506 [2 r.], 647 [2 r.], 652, 933.

W połączeniu szeregowym (1): PÓmocnicy zabićia Szláchceckieý ofoby/ obwinieni powołány y pozwány/ [...] zá winę onéy pomocy zabićia szláchćicá/ káždy z nich łtronie obráżonéy trzydzieści grzywien polfkich [...] zápláćić [ma] *SarnStat* 1172.

W charakterystycznych połączeniach: człek (ludzie) obwiniony (obwinieni) (2), *dłużnik, sędzia, szlachcic; dla łtrostwa obwiniony; z pieniędzy obwiniony; o dziedzictwo obwiniony* (2), *o fałszywą monetę (o występki fałszywej monety)* (2), *o gwałt (o zgwałcenie)* (4), *o kaletę, o klejnoty, o majątność, o męzobojstwo* (2), *o miecz, o požogę, o ranę, o szaty, o (potwárny, zły, haniebny) uczynek (złodziejstwa albo łupu)* (6), *o winę, o ([jaki]) występki* (2), *o zabicie* (2), *o zgubę, o złodziejstwo (o zły uczynek złodziejstwa)* (5), *o złupienie (łupiestwo, zły uczynek łupu)* (4); *prze przestęptwo obwiniony; słowem bożym obwiniony; za nienawiściá a chciwościá obwiniony.*

Wyrażenia: »o głowę [= o zabójstwo] obwinion« (1): iż o rány obá oni co bili máią być karáni/ ále ieśliby z tych ran śmierć przyłzłá/ tedy ieden z nich tylko o głowę ma być obwinion [*capitis iudicio arcessendum*]. *ModrzBaz* 70v.

»(nie)śłusznie obwiniony« [w tym: w czym (1)] (2): winowáycá ktory łłufznie w czym obwiniony/ zá wyftępkí łwe łam część iedną płáći y nágrádza *CzechRozm* 218v, 217v.

»[w czym] niesprawiedliwie obwinion« (1): A potym/ dájąc o łobie spráwę w czymem nieśpráwiedliwie obwinion/ fundáment prawdziwey wiáry Chryftyáńkiey zbáwienney/ przed oczy wytáwiam. *CzechEp* *4v.

»niewinnie obwiniony« (1): Ale/ chociażby też z łálki łwey y mnie dla imieniá łyná łwego miłego dał w ręce niewiernych łudzi: tedyby to więcej I.M.X.K. iáko infłigátorowi/ nieśpráwiedliwemu niż mnie niewinnie obwinionemu łzkodziło *CzechEp* 337.

»prawdziwie obwiniony« (1): nie mogli by Sędzia ináczey dektretu ferowác/ iedno áby obwiniony ieśli prawdziwie obwiniony ieft/ łtaráł się o to *intra certum tempus*/ áby do łóspolitego ruźenia gotow był. *GrabPospR* K4.

»przed sądem, u sądu [w czym] obwiniony« (1:1): *Mącz* 403a; IŁekroć v łądu w spráwach dotkliwych/ álbo w którychłowiek innych wielkich y máłych/ kto będzie obwinion [*Quotiscuque in iudicio in causis criminalibus ... quispiam conventus fuerit JanStat* 631]/ [...] Włtáwiamy iż [...] *SarnStat* 580.

»obwinion przed urzędem [o co]« (1): [Horacyjusz zabił siostrę] Był obwinion przed wrzędem o to co nád fiołtrą wdzyął. *BielKron* 101v.

Zestawienie: »strona obwiniona« [szyk 13:5] (18): PErfony Sądowi przynależące/ bes ktorych Sąd być nie może/ ty fą: Sędzia/ Powod/ y ftroná obwiniona. *GroicPorz* b, Cv, f3v, t4v, x, x4v (11); Prokurator ma bydź dan z Prává/ iefliby go ftroná obwiniona potrzebowałá. *SarnStat* 152, 151. Cf *W przeciwstawieniach*.

~ *W przedwstawieniach:* »strona obwiniona ... strona powodna (a. powodowa) (4), żałująca« (5): Abowiem Práwo ząwždy iefth przychylnieyfe ftronie obwinioney/ niż żałującey. *GroicPorz* 114, z2, aa; *BielKron* 9; Tęz obiecuiemy nie dáwác listów broniących fprawiedliwóści/ álbo przez któręby mógl bydź zátrodnion/ álbo zwłóczon fąd ku krzywdzie któręykolwiek ftrony/ ták powodowęy/ iáko obwinionęy. *SarnStat* 910. ~

Szeregi: »obwiniony i obżałowany« (1): Sordidatus. W Załobie chodzący, ták po zmárłych yáko po tych którzi fą przed fądem obwinieni y obżałowáni. *Mącz* 403a.

»oskarżony i obwiniony« = *accusatus, (seu) inculpatus* *JanStat* [szyk 2:1] (3): ofkárżony y obwiniony o fałszywą monetę który fzláchćic/ któręgokolwiek ftanu y dołtoieńftwá/ ma być pozwan przed ofobę náłzę/ z wrzędu náłzého. *SarnStat* 408, 408 [2 r.].

»obwiniony i przekonany« (1): A gdzieby który Stároftá w tym był obwiniony y przekonány/ tedy tákiz proces/ y exekucia tákoważ ma bydź przeciwko nim vczynioná *per viciniorem Capitaneum* *SarnStat* 119.

»spotwarzony i obwiniony« (1): Trefia fie y to/ iz częfto wiele dobrych ludzi niefufznie z potwarzeni y obwinieni bywáią: do więźnienia przychodzą: y ná śmierć ie fkázuią. *CzechRozm* 217v.

a. *W funkcji rzeczownika* (63) :

α. »obwiniony« (62) :

obwiniony o co (6): *MetrKor* 34/134 [2 r.]; Obwiniony o cudzołstwo/ gdy iefť przez przyrodnych narzędow ktemu/ zeznánie iego nic nieważy. *GroicPorz* y2; *ModrzBaz* 21; *SarnStat* 680, 703.

Wyrażenie: »źle obwiniony« (1): Obrońcá nie omylny źle obwinionych [*omnibus iniuriam patientibus* *Vulg Ps* 102/6]/ Y fędzia fprawiedliwy wfzech vkrzywdzonych. *KochPs* 153.

αα. *praw. Jako jedna ze stron w procesie sądowym* (55) : A yefthliby szwyathkow nyemyal then obwynyony, thedi Wathaman ma go poprzyfzyancz. a gdi przyfzyanze, thedi on obwynyoni ma placzicz ony dany trzeciego dnya. *MetrKor* 40/817, 40/814 [2 r.]; *LibLeg* 6/115v, 116; *Diar* 54; Obwiniony powodną ftronę Gwarem wiąże/ zá tym odpowiada/ á odpowiedzi fwey rozmaitymi dowody podpiera *GroicPorz* Cv, Cv, i4v, m2v, r2v, t4 [2 r.] (18); *UstPraw* 13; Fax accusationis, Ten, który rzecz przeciw obwinionemu furowi y rofzerza. *Mącz* 120b; *CzechRozm* 217v; *GórnRozm* G2; *ActReg* 17; tedy ón obwiniony/ który nie iefť fzláchćicowi rowny/ iefli fie záprzy/ iz mu nie zlorzeczył/ włafną przyfięgą oczyści fie. *SarnStat* 238; ieden tylko przez przyfięgę powodową o mężobóyftwo ma bydź fkazan y karan: á inni towárzyfze obwinionęgo przez dobré y fufznie świádki o mężobóyftwo y o rány będą powinni fie fpráwić *SarnStat* 603, 152 [3 r.], 252, 275, 276, 433 (23); *GrabPospR* K4.

Zwrot: »pozwać obwinionego« (1): Iż ma *actor* pozwać obwinioného do wywiedzenia *scrutinium*, którego pozwu kładzienie ma vprzędzić rok/ namniéy dwie niedzieli *SarnStat* 613.

β. »obwiniona« [o co] (1) : Może fyte też odwieść fyedmią świadków/ obwiniona o złoczyństwo *GroicPorz* xv.

Synonimy: obżałowany, oskarżony, pozwany; **a.** *pozwaniec.*

Cf **NIEOBWINIONY, OBWINIĆ**